

Reusjes en kabouters: één strijd?

Nieuwe studies geven aan dat graadklas niet optimaal is voor oudste kleuters

DM 2018-05-29

GROOTSCHALIGE STUDIES WIJZEN UIT DAT 5-JARIGEN DIE HELE DAGEN SAMENZIJN MET JONGERE KINDEREN ZICH MINDER SNEL ONTWIKKELEN.

HOLLANDSE HOOGTE / JOYCE VAN BELKOM

Zijn kleuters er wel bij gebaat om met meerdere leeftijden door elkaar in de klas te zitten? Nieuwe, grootschalige Amerikaanse studies trekken dat in twijfel.

ANN VAN DEN BROEK

Vijfjarigen die hele dagen samen zijn met jongere kinderen ontwikkelen zich minder snel. De achterstand op kinderen die wel enkel met leeftijdsgenootjes in de klas zitten, kan zelfs oplopen tot een half jaar, wijzen enkele nieuwe Amerikaanse studies bij 11.000 5-jarigen uit. Zowel op het vlak van wiskunde, beginnende geletterdheid en uitvoerende taken, hinken ze volgens de onderzoekers achterop.

Het onderzoek is interessant, want ook bij ons winnen graadklassen aan populariteit. Ook scholen die niet kampen met een leerlingentekort durven er vandaag bewust voor te kiezen om kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar te zetten. Alleen: gedegen onderzoek of dat ook echt een goed idee is, is er in Vlaanderen niet.

Toch reageert Greet Vochten erg verbaasd op het Amerikaanse onderzoek. Zij is directeur van kleuter- en basisschool De Linde in Deurne. De school werkt al twee decennia niet meer met jaarklassen. Enkel de 2,5-jarigen zitten nog apart in een instapklasje. De andere kleuters zitten weliswaar in vier verschillende klassen, maar 'de reusjes' (5-jarigen) zitten gemixt met 'de kabouters' (3- en 4-jarigen).

Tot grote tevredenheid, zegt Vochten. "Ik ben erg benieuwd naar de details van het onderzoek, want onze ervaringen zijn helemaal anders. Door alle leeftijden bij elkaar te zetten, bootsen we in principe een gezinssituatie na. Een tweede of derde kind pikt thuis veel sneller dingen op omdat het leert van de oudere broers of zussen. Zowel sociale als cognitieve vaardigheden. Dat zien we op onze school heel sterk."

De bevindingen van Vochten sluiten aan bij wat voorstanders onder de onderwijsexperts geloven: de beste omgeving om in te leren is een natuurlijke context. Een graadklas is een betere weergave daarvan dan een jaarklas.

Het tegendeel, dat 5-jarigen trager ontwikkelen door constant met jongere kinderen samen te zijn, is de leerkrachten van De Linde nog nooit opgevallen, zegt Vochten. Ook zij plukken er de voordelen van: ze worden sneller zelfstandig, taalvaardiger en verantwoordelijker, meent zij.

"Natuurlijk houden wij, net als leerkrachten in jaarklasjes, nauwlettend in de gaten of een kind normaal ontwikkelt. Stagneert een kind, dan is het een voordeel dat we de leeftijden mixen. Onze leerkrachten zijn het gewoon om te differentiëren en hebben lesmateriaal op alle niveaus in de klas. Zij deinzen daardoor minder terug om hun aanpak te variëren."

Niet lichtzinnig

De motivatie van de leerkracht speelt een belangrijke rol in het welslagen van graadklassen, zegt pedagoge Bieke De Fraine (KU Leuven). "Graadklassen vragen veel meer voorbereiding. Als de leerkrachten het niet zien zitten, dan begin je er als school beter niet aan."

"Heel wat scholen experimenteren vandaag met flexibele leerwijzen. Graadklassen en zelfs multileeftijdklassen die een bredere leeftijdsgroep samenbrengen, kunnen in sommige gevallen goed werken", denkt De Fraine. "Maar lichtzinnig mag een school daar niet mee omgaan."

Dat is ook de overtuiging van Helena Taelman. Als docente aan de hogeschool Odisee leidt zij toekomstige kleuteronderwijzers op en doet ze onderzoek naar kleuteronderwijs. Zij deelde de resultaten van het Amerikaanse onderzoek op de blog Kleutergewijs.be.

"De Amerikaanse context is anders dan de onze. Helemaal met elkaar vergelijken kun je de situaties dus niet. Maar er zijn ook raakpunten en in Vlaanderen bestaan er niet veel grootschalige studies naar kleuteronderwijs. Daarom mogen we de studie niet naast ons neerleggen: we moeten er voldoende bij stilstaan hoe complex het is voor leerkrachten om met diversiteit om te gaan. Ik denk dat we dat nog te weinig durven toegeven."

OPMERKINGEN

De reactie van Greet Vochten gaat niet in op het probleem dat in de studie aan bod komt. Zij heeft het over het voordeel voor de jongere kinderen, terwijl de studie het heeft over het nadeel voor de oudere kinderen.

Mijn ervaring met combinatieklassen in de kleuterschool (vooral steinerscholen) is dat de oudste kleuters inderdaad onvoldoende aan bod komen. Sommige steinerscholen schrijven op hun site zelfs dat het goed is dat de oudste kleuters zich vervelen op school. Ik heb talloze keren aan kleuterleiders/-leidsters gevraagd of ze de grote kleuters wel voldoende aan bod laten komen. Zij antwoordden steeds bevestigend, ondanks het feit dat ze regelmatig met problematisch gedrag van de oudste kleuters geconfronteerd werden, waarbij ik erop wees dat deze kinderen zich verveelden en dat het aanbod voor hen onvoldoende was, zowel kwantitatief als kwalitatief. Nog erger was het in steinerscholen waar sommige kleuters een 'koningsjaar' doormaakten en dus als zesjarigen in zulke combinatieklassen verbleven zonder een aangepast aanbod.

In mijn visie kunnen 5-jarigen perfect in een combinatieklas functioneren en ontwikkelen op voorwaarde dat ze voldoende aanbod krijgen en voldoende kansen hebben om met leeftijdsgenoten om te gaan tijdens werk en spel.

Luc Cielen